

Zaman Gazetesi

24.05.2011

Herkül Millas

Yunan "karakteri ve yaşam biçimi" söylemi toplumsal dönüşümleri ve dinamiklerini anlamamızı engelleyen, ırkçılık da içeren, bir yaklaşımdır. Yunan krizinin ders olabilmesi için bu son durumun nedenini daha bütünsel bir çerçevede "anlamak" gerek.

Bir krizin ders olması için anlaşılması gerekir. Yoksa insanlar ne krizi aşabilir, ne yeni bir krizi önleyebilir; yalnız felaketler karşısında dövünürler ve sözde nedenler keşfederler. Yalnız kriz konusunda değil, her olayda "anlamak" esastır. Nedenler ve süreçler anlaşılmadan ders alınmaz. Ama "anlamak" dediğimiz eylem başlı başına sorundur. İnsanlar her zaman her şeyi bir güzel açıklamışlardır; ama mitoslar, efsaneler, "bilimsel" teoriler oluşturup kendilerini aldatıp rahatlatarak. Kaçımız acı gelen bir gerçeği, kıyısından kıvrımadan, "anlamak" istiyor ki?

19 Mayıs tarihli Atina'nın saygın Kathimerini gazetesinin yayınladığı kamuoyu araştırması çok düşündürücü. Anket, Yunan toplumunun büyük çoğunluğunun krizin nedenini anlamamış olduğunu veya anlamak istemediğini gözler önüne seriyor. Dolayısıyla alınan önemlerin de karşısına çıkıyor, uygulanmalarını istemiyor. Ama ne istediği de pek belli olmuyor. Araştırma toplumun huzursuz, şaşkın ve güvensiz olduğunu gösteriyor; ama en kötüsü, gelişmelere anlam veremediğinden (vermek istemediğinden) rasyonel yorumlar oluşturamadığıdır. Bazı bulgular şöyle:

Yunan devleti ile IMF, AB ve Avrupa Merkez Bankası arasında imzalanan kurtarma anlaşmasına Yunanistan'da "memorandum", karşı tarafın temsilcilerine de "troyka" denmektedir. Halkın yüzde 62'si "memoranduma" karşı, yüzde 22'si kararsız ve yalnız yüzde 15'i bu anlaşmadan yanadır. Yani yalnız halkın çok küçük bir kesimi bu alanda hükümetin yanındadır. Karşı olmanın ne anlama geldiğini anlamak ise kolay değildir. Şu an memur ve emeklilerin maaşları ve genel kamu harcamaları bu anlaşma sayesinde ödenebilmekte ve yapılabilmektedir. Yunanistan'ın ne yeniden borç verecek kurumları bulma olanağı vardır ne de Avrupa Para Birimi'ni izlediğinden para basma olanağı. Finans çevreleri, iş dünyası ve iktisatçıların hemen hepsi memorandumu tek gerçekçi alternatif saymaktadırlar. Anamuhalefet partisi bu anlaşmanın iyi planlanmadığını, daha küçük partiler ise kesin "karşı" olduklarını tekrarlamakta. Belki en çarpıcı olanı, hükümetin içindeki bazı bakanların da (hatta kimilerine göre çoğunun) "karşı" olmalarıdır. Bu uygulamaların Pasok'un sosyalist ilkelerine uymadığını alenen söylemektedirler.

Araştırmaya göre halkın yüzde 75'i "troykaya" güvenmiyor ve yalnız yüzde 20'si güveniyor. Son on beş ay içinde Başbakana ve Ekonomi Bakanı'na güven yüzde 55-58'den yüzde 22-18'e düştü. Ama anamuhalefet partisinin başkanına da güven aynı sürede yüzde 58'den yüzde 21'e düştü. Tam bir güven krizi yani. 'Krizin sorumlusu kimdir?' sorusundan da şu sıra oluştu: Siyasiler, hükümetler, kötü yönetim (bunların toplamı yüzde 67'dir), yolsuzluk (yüzde 13), Yunanlıların kendileri/hepimiz (yüzde 11); seçilen siyaset, sistem, parlamento gibi cevapların toplamı da yüzde 20 kadardır. Yani siyasi çevrelere yüzde 90 oranında güvenilmiyor ve karşı çıkılıyor.

Çelişkiler de halkın krizi anlamakta ve göğüslemekte zorluk çektiğinin işaretidir. yüzde 75 oranında IMF'ye karşı olanlar bulunurken, yüzde 60 da bu kurum konusunda pek bir şey bilmediğini söylemiştir. Seçmenler hem AB'den yanadırlar (yüzde 59), hem Avrupa Merkez Bankası'na karşıdırlar (yüzde 52). Bir soruda halkın sorumluluğunu yalnız yüzde 11 oranında görmekte, ama başka bir soruyu yanıtlarken kendilerinin de sorumlu olduğunu söyleyebilmektedir (yüzde 52). Memorandumu istememekte (yüzde 62) ama gerekli finansal kaynakların ne olacağı konusunda da suskun kalmaktadırlar.

Hükümet ve "troyka" bu zor şartlarda bir kemer sıkma ve yapısal dönüşümler sağlama programını yürütmeye çalışmakta. Ama Batı'da da hükümetin niyetleri konusunda güvensizlikler artmakta. Sorumlu mevkilerde bulunan siyasiler sorunları anlamış mı, hükümet içinde Başbakan'a destek var mı, güçlü baskı gruplarına ve özellikle sendikalara karşı çıkıp gerekli önlemler (özelleştirmeler, yapısal dönüşümler) gerçekleştirmeler yürütülecek mi? Ülke çapında alınması gereken önlemler konusunda bir konsensüsün oluşmamış olması bir yana, hükümet içinde de böyle bir uyumun sağlanmadığı bir ortamda "memorandumun" başarı şansı var mı? Bu sorular güvensizliği daha da artıran sorunlardır. Bir yıl önce halkın yüzde 38'i ülkenin iflasını muhtemel görürken, son araştırmada bu oran yüzde 64'e çıkmıştır.

Hem yurtiçinde hem dışında bu sıkıntıların nedeni konusunda çok şey söylendi. Yunanlıları en rahatsız edici olanı, hayat biçimleri konusunda söylenenlerdir. Yurtdışında Yunanlıların rahata düşkün, fazla çalışmayan, uzun tatil ve kısa mesai yatkını, devlet katında memur olarak çalışarak risk almayan bir millet olduklarıdır. Bu konuda kimi zaman şaka yollu anekdotlar anlatılmakta, kimi zaman öfkeli suçlamalar dile getirilmekte. Bu konuda haklı olanlar olduğu gibi,

pek farkında olmadan olumsuz yanlış değerlendirmelerde bulunanlar da var. Örneğin giderek "Yunanlıların (olumsuz) karakterinden" söz edenler çoğalıyor. Bu, konjonktürel olarak bir yere kadar doğru olabilir, yani Yunanlılar genel olarak "bugün" böyle olabilirler. Ama özcü bir yaklaşımla bir topluluğa "karakter" yakıştırmak ırkçılığı hatırlatan bir stereotip oluşturma eylemidir. Bu aynı "millet" on sekizinci yüzyıldan başlayarak düne kadar Balkanların en canlı, girişimci, risk alan, yaratıcı, kültürel düzeyi yüksek, başarılı toplumuydu. Batı örneklerini izleme konusunda öncüydüler.

Yunan "karakteri ve yaşam biçimi" söylemi toplumsal dönüşümleri ve dinamiklerini anlamamızı engelleyen, ırkçılık da içeren, bir yaklaşımdır. Yunan krizinin ders olabilmesi için bu son durumun nedenini daha bütünsel bir çerçevede "anlamak" gerek. Yunanlıların davranış biçimi kuşkusuz krizi yokuşa süren bir tutumdur, ama bu davranış biçimi, başka açıdan bakıldığında, (neden değil) bir sonuçtur da. Toplumların "karakteri" yoktur; duruma göre şekillenen duyguları ve davranışları vardır. Bundan yirmi yıl önce Yunanlılar Avrupa'nın en iyimser halkı iken, Türkler en kötümser olanıydı. Şimdi durum tersine döndü. Bunun nedenini anlarsak seçimlerde oyumuzu da yararlı bir biçimde kullanırız.